

N:o 60.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm m. m.; gifven Stockholms slott den 24 april 1896.

Under återopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

att den för kongl. hofvets räkning disponerade tomten n:o 1 i kvarteret Sjöhästen i Stockholm må upplåtas till byggnadsplats för uppförande af nytt posthus;

att tomten n:o 23 i kvarteret Sperlingens backe må för statsverkets räkning inköpas mot en köpeskillning af 375,000 kronor, att utgå af fonden för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm;

att norra delen af sistberörda tomt, enligt upprättad situationsplan innefattande en areal af omkring 2,204 kvadratmeter, må, på sätt lämpligast finnes, åter försäljas och den för tomtdelen inflytande köpeskillningen, beräknad till 175,000 kronor, återföras till nyssnämnda fond; samt

att återstående delen af tomten må i stället för ofvanberörda tomt i kvarteret Sjöhästen disponeras för kongl. hofvets räkning och å densamma, i ersättning för byggnaderna å tomten i kvarteret Sjöhästen, uppföras nya för en kostnad af högst 400,000 kronor, att utgå från ofvan omnämnda fond. De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

Claës Wersäll.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 april 1896.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve **DOUGLAS**,
Statsråden: friherre **ÅKERHJELM**,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre **RAPPE**,
CHRISTERSON,
WERSÄLL,
ANNERSTEDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet **Wersäll** anförde:

Med anledning af en uti den till innevarande års Riksdag aflåtna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof gjord framställning hafva Riksdagens kamrar sammanstämmande beslutit medgifva, att till en fond för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm finge afsättas ej mindre den behållning, som för åren 1895 och 1896 kunde å postverkets rörelse uppstå utöfver de redan för statsregleringarne beräknade öfverskotten för samma år, än äfven hälften af blifvande öfverskottsmedel för år 1897, dock att till fonden icke finge afsättas större del af öfverskottet för sistnämnda år än det belopp, hvarmed detsamma öfverstege 220,000 kronor.

Då jag ansåg det böra komma under öfvervägande, huruvida den i omedelbar närhet till centralposthuset belägna tomten n:o 1 i kvarteret Sjöhästen med adressnummer 32 vid Jakobsgatan, hvilken tomt för närvarande är disponerad till vissa boställslägenheter och till Eders Kongl. Höghets stall

med vagnbodas m. m., kunde egna sig till byggnadsplats för nytt posthus, anmodade jag i skrifvelse af den 13 i denna månad generalpoststyrelsen att inkomma med yttrande i berörda afseende.

Till svar härå har generalpoststyrelsen i skrifvelse af den 17 innevarande april meddelat, att enligt de upplysningar, styrelsen inhemtat rörande nyssberörda tomt, densamma beräknades innehålla i areal inom nuvarande gränslinier 25,668 kvadratfot, men att vid blifvande nybyggnad å tomten från stadens sida antagligen komme att framställas anspråk på utläggande till gata af omkring 580 kvadratfot längs en del af södra tomtlinien, hvarefter således skulle af tomten återstå omkring 25,088 kvadratfot. Derest tomten helt och hållet bebyggdes och centralhall inrättades för allmänheten, syntes, efter afdrag för murar, väggar, trappor och förstugor samt några mindre gårdar för snö- och regnaffall från taken, komma att återstå en areal af omkring 17,500 kvadratfot i bottenvåningen till postkontorslokaler. Men då vissa förrådsrum samt arkivrum m. m. borde utan olägenhet kunna anordnas i källarvåningen, syntes med användande af denna tomt kunna erhållas för postkontoret i det nya huset och det nuvarande posthuset tillsammans så rymliga lokaler, som postdirektören i Stockholm ansett erfordras för tillgodoseende af behovet för någon längre framtid, nemligen en golfyta af tillsammans 42,000 kvadratfot.

Så vidt generalpoststyrelsen kunnat inhemta, syntes något bestämdt hinder icke komma att möta för att förena de båda husen medelst en tunnel under gatan, om än denna tunnel, enligt hvad nu utrönts, komme att behöfva läggas temligen djupt och till följd deraf blifva för persontrafik mindre bekväm; men äfven en förbindelse mellan båda husen i våningen en trappa upp borde måhända kunnas ernås. Uppenbart vore emellertid, att genom postkontorets fördelning i två byggnader icke alla de fördelar och bekvämligheter för allmänheten och posttrafiken stode att vinna, som skulle kunna ernås genom det helas sammanförande i ett enda, helt och hållet nytt, tidsenligt posthus. Men om enbart tomten till ett sådant fullständigt posthus kunde anses komma att betinga ett pris af omkring en million kronor och detta ändock med ett läge, som från den korresponderande allmänhetens och särskildt de större tidningsföretagens synpunkt icke vore lika förmånligt som det nuvarande posthusets (att inom samma trakt erhålla tillräckligt stor tomt för ett fullständigt posthus skulle, om det ens vore möjligt, uppenbarligen blifva förenadt med vida större kostnad), och om, med hänsyn till denna höga kostnad för sjelfva tomten, frågan om erhållande af ett nytt fullständigt centralposthus ansåges böra öfvergifvas, hyste generalpoststyrelsen för sin del den åsigt, att den nu ifrågasvarande tomten väl lämpade sig för att genom nybyggnad komplettera centralpostkontorets trånga lokaler med ljusa och rymliga lägenheter, hvilka tillika med de redan befintliga kunde bilda ett ganska tidsenligt centralpostkontor.

Under förutsättning att tomten i kvarteret Sjöhästen befundes lämplig till byggnadsplats för nytt posthus och att den kunde för detta ändamål förvärfvas, hvilket i sådant fall tydligen borde ske genom anskaffande i dess ställe af annan tomt för Eders Kongl. Höghets hofstall och uppförande derå af ett nytt stalletablisement, ansåg jag mig böra gå i författning om utseende af en för detta ändamål lämplig tomtplats. En sådan, som syntes mig erbjuda de för ändamålet erforderliga betingelser, fann jag i tomten n:o 23 i kvarteret Sperlingens backe med adressnummer 23 vid Gref-Thuregatan, hvilken tomt, innefattande en areal af 62,152 kvadratfot, af egaren, aktiebolaget Anderssons Mekaniska Stenhuggeri, skriftligen hembjudits staten till inlösen för ett pris af 375,000 kronor. På min anmodan upprättade derefter intendenten vid öfverintendentsembetet, professor E. A. Jacobsson planritningar jemte kostnadsförslag till ett stalletablisement å denna tomt. I afgifven promemoria har professor Jacobsson anført, att af tomten kunde, på sätt upprättad situationsplan angäfve, afsöndras en del med 29,69 meter (100 fot) längd åt Gref-Thuregatan och med ett djup af 50,71 meter (170,8 fot), upptagande en areal af omkring 2,204 kvadratmeter (25,000 kvadratfot). Det för hela tomten fordrade priset, 375,000 kronor, utgjorde 68 kronor 44 öre per kvadratmeter (6 kronor 3 öre per kvadratfot). Den till afsöndring ifrågasatta norra delen af tomten borde emellertid kunna försäljas för ett pris af 175,000 kronor, eller 7 kronor per kvadratfot, hvilket pris ansetts kunna erhållas på grund af denna tomt dels mindre djup och deraf följande relativt större bredd åt gatan. För derefter återstående 37,152 kvadratfot skulle priset endast blifva 5 kronor 38 öre per kvadratfot. Det efter försäljningen af tomtens norra del återstående området erbjöde en till så väl form som mått synnerligen fördelaktig plats för en stallanläggning. Å den upprättade eskissen vore mot Gref-Thuregatan förlagd en byggnad, innehållande bostad för beridare, stallkontor, en lägenhet för kusk jemte portvaktsrum samt två boställsvåningar, hvardera å nio rum och kök, till yttnehållet ungefär motsvarande de i nuvarande stallet befintliga boställslägenheterna. I vagnshusen, som vore placerade å ömse sidor om gården, funnes utrymme för 44 vagnar; i den öfre våningen föresloges bostäder för betjeningen, med samma antal lägenheter och rum, som funnes i det nuvarande stalletablisementet. Närmast intill vagnshusen låge selkammare och förrådsrum m. m. I stallbyggnaden funnes plats för 31 hästar, deraf 2 i boxar. Framför stallet vore utrymme beredt för en tillräckligt stor ridvolt. I en särskild byggnad å bakgården inrymdes tvättstuga, mangelbod och klosetter.

Enligt upprättadt approximativt förslag uppginge kostnaden för de å eskissen angifna byggnaderna, med grundarbeten beräknade efter uppgifna markförhållanden inom tomten n:o 23 i kvarteret Sperlingens backe samt enligt nu gällande material- och arbetspris, till 350,000 kronor. Vissa företeelser tydde

dock derpå, att en stegring af prisen möjligen förestode och måhända inom den närmaste tiden skulle genomföras. Efter de upplysningar, som kunnat inhämtas, syntes denna prisförhöjning, som helt naturligt kunde komma att inverka på alla till byggnadsindustrien hörande arbeten, böra beräknas till omkring 15 procent af nuvarande pris, hvarföre det syntes blifva nödvändigt att med ett ungefärligen motsvarande belopp förslagsvis öka byggnadskostnaden, på det sätt nemligen, att densamma nu upptoges till 400,000 kronor, hvaraf dock ett belopp af intill 50,000 kronor borde utgå endast för det fall, att nu befarade prisstegringar inträffade.

Den beräknade kostnaden för det nya stalletablissemnet stälde sig följaktligen sålunda:

Inköp af tomten	kronor 375,000
Afgår värdet af den till afsöndring föreslagna tomten, 25,000 kvadratfot à 7 kronor	” 175,000
Återstår alltså värdet af den till stallanläggningen föreslagna tomten	kronor 200,000
Nybyggnaden	” 400,000
	<hr/>
	Summa kronor 600,000

I fråga om värdet af tomten i kvarteret Sjöhästen syntes det vara svårt att uppgifva något bestämt pris, enär det verkliga värdet af en tomt i väsentlig mån vore beroende af dels byggnadskonjunkturen med dess många vaxlingar, dels ock af tomtens lämplighet för något visst ändamål, i förevarande fall för posthusets tillbyggnad, hvartill icke kunde erhållas annan så välbelägen samt föga bebyggd och med anledning deraf prisbillig tomt. Det syntes för öfrigt icke vara nödvändigt att här bestämma ett pris per kvadratfot, då frågan hufvudsakligen gälde att å annan plats uppföra ett annat hofstall med ungefärligen motsvarande lokaler och sålunda endast ett utbyte af tomter jemte byggnader skulle ega rum. Det vore då, enligt professor Jacobssons mening, tillfyllest att tillse, det den för posthusets tillbyggnad afsedda tomten icke betingade ett vid jämförelse med nu gällande pris oskäligt belopp.

Tomten i kvarteret Sjöhästen innehölle 2,262 kvadratmeter (25,660 kvadratfot), hvarför enligt ofvan angifna beräkning begärdes det till inköp af annan tomt jemte dess bebyggande erforderliga beloppet 600,000 kronor, alltså 265 kronor 25 öre per kvadratmeter eller 23 kronor 38 öre per kvadratfot. Det nyligen försälda, vid Rödbodtorget belägna f. d. Keijzerska huset, hvilket skulle till grunden nedrifvas och således icke egde annat än tomtvärdet samt såsom tomtköp ansåges vara en förmånlig affär, hade ersatts med 41 kronor 84 öre per kvadratfot, alltså 18 kronor 46 öre per kvadratfot mer, än tomten i kvarteret Sjöhästen skulle komma att kosta.

Aktiebolaget Anderssons Mekaniska Stenhuggeri hade i sitt erbjudande angående tomtens försäljning förklarat sig villigt att aflåta den inre delen af tomtens den 1 januari 1897, då grundläggning kunde börjas för stallbyggnaden. Den öfriga delen af tomtens kunde tillträdas i början af juni samma år. Under 1897 års sommar borde stallet uppföras och grunden läggas för öfriga byggnader, hvilkas stommar borde medhinnas under loppet af samma års höst. Stall och vagnshus jemte bostäder för betjening kunde afslutas till den 1 oktober 1898, hvaremot de stora våningarne i bostadshuset vid Gref-Thuregatan ej kunde åt boställshafvare upplåtas förrän den 1 januari 1899. Dessa tider vore beräknade under förutsättning att arbetet ej afbrötes eller fördröjdes till följd af strejker eller andra oförutsedda hinder.

Med öfverlemnande af de utaf professor Jacobsson upprättade ritningar och kostnadsförslag till nytt hofstall å tomtens n:o 23 i kvarteret Sperlingens backe, anmodade jag i embetsskrivelse af den 13 i denna månad öfverintendentsembetet att afgifva yttrande ej mindre beträffande berörda tomts lämplighet för det afsedda ändamålet än äfven angående tillräckligheten af det belopp, som i omförmälda förslag upptagits såsom kostnad för den nya stallanläggningen. I anledning häraf anförde öfverintendentsembetet i skrifvelse af den 14 i berörda månad, att den för den ifrågakända nya hofstallbyggnaden afsedda tomt måste, så vidt embetet kunde finna, anses för sagda ändamål särdeles fördelaktig så väl med afseende å sin form, som möjliggjorde, jemte lämpliga anordningar å densamma, att den del af tomtens, som för den tillämnade anläggningen icke vore behöflig, kunde utan olägenhet afstyckas och försäljas, som ock med hänsyn till närbelägenheten till det å Artilleriplanen belägna hofstallet, på grund hvaraf uppförande af särskildt ridhus samt hofsmedja med tillhörande bostad icke erfordrades; att embetet hvarken mot den uppgjorda plananordningen i sin helhet eller mot de särskilda byggnadernas planer funnit anledning till anmärkning; att, hvad anginge det till ärendet hörande, å ett belopp af 350,000 kronor slutande kostnadsförslaget, embetet väl ansett sig i hufvudsak icke ega orsak till erinran, men att embetet dock skolat framhålla, dels att genom en del mindre felräkningar, synnerligast beträffande boningshuset, kostnaden komme att ökas med 1,240 kronor 90 öre, dels ock att något kostnadsbelopp för anordnande af vatten- och aflöpsledningar inom stall- och vagnshusbyggnaderna icke funnes upptaget, änskönt dertill kunde antagas åtgå omkring 2,000 kronor; att, då emellertid, äfven om, på grund af hvad embetet ofvan anført, till den efter i allmänhet ingalunda höga pris beräknade byggnadskostnaden i sin helhet gifvetvis borde läggas en summa af omkring 3,200 kronor, ett så betydligt belopp som omkring 26,300 kronor funnes enligt kostnadsberäkningarne tillgängligt för oförutsedda utgifter, embetet hölle före, att, efter för närvarande gällande pris å byggnadsmaterialier

och arbetsbiträden, stallanläggningen i fråga borde kunna uppföras för det i nyssnämnda beräkningar angifna slutbelopp; samt att, vid det förhållande att en stegring i arbetspris m. m. syntes vara att inom den närmaste framtiden förutse, embetet ansåge synnerligen välbetänkt, att byggnadskostnaden, på sätt professor Jacobsson jemväl hemställt, beräknades kunna, för den händelse en dylik stegring i verkligheten inträdde, komma att uppgå till 400,000 kronor.

På min anmodan har derefter jemväl riksmarskalksambetet afgifvit yttrande i ärendet. Embetet har dervid anfört, att, ehuru en förflyttning från det nu till Eders Kongl. Höghets disposition ställda hofstallet m. m. till tomten i kvarteret Sperlingens backe komme att medföra en väsentlig olägenhet genom det ökade afståndet till kongl. slottet, i det att derigenom tiden för körning i traf dit tredubblades och i skridt förlängdes med 11 minuter, fördelen af att erhålla tidsenliga byggnader på den nya platsen dock syntes böra till en viss grad motväga dessa olägenheter, hvartill komme, att det nya etablissementet genom sin närbelägenhet till Hans Maj:t Konungens hofstall vore i tillfälle att få begagna dettas ridhus, körbana och skosmedja. På grund häraf och då det för postverket vore af största fördel att komma i besittning af den värdefulla tomten i kvarteret Sjöhästen, ansåge sig riksmarskalksambetet för sin del böra tillstyrka, att densamma måtte få till postverket öfverlätas mot en köpesumma fullt motsvarande kostnaden för inköp af den ifrågavarande tomten i kvarteret Sperlingens backe och uppförande derå af alla för ändamålet erforderliga byggnader till bostäder, stallar m. m.

Derjemte har riksmarskalksambetet meddelat, att Hans Maj:t Konungen på derom gjord framställning täckts lemna nådigt bifall till det väckta förslaget äfvensom att Eders Kongl. Höghet för sin del ej hade något att deremot erinra.

Vare sig man vill afhjelpa det trängande behovet af rymligare lokaler för Stockholms centralpostkontor genom uppförande af ett alldeles nytt centralposthus eller man vill åtnöja sig med uppförande af ett annex till det nuvarande posthuset, är valet mellan för ändamålet lämpliga tomter utan tvifvel synnerligen begränsadt. Det nya posthusets läge bör vara centralt och på samma gång icke allt för aflägsset från jernvägens centralstation. Med fästadt afseende på dessa fordringar i fråga om läget och då till byggnadsplats för ett nytt centralposthus väl ej gerna kan ifrågasättas någon tomt, som redan är försedd med dyrbara åbyggnader, skulle för ett dylikt byggnadsföretag i den ifrågavarande delen af staden knappast finnas att tillgå annan plats än det till

större delen obebyggda område, som upptages af tomterna n:ris 1, 3, 9 och 10 i kvarteret Riddaren och begränsas af Vasagatan, Mäster Samuelsgatan och Bryggaregatan. Detta område, som innefattar en areal af 5,569 kvadratmeter eller 63,174 kvadratfot, skulle, enligt hvad jag inhemtat, kunna förvärfvas för ett pris, som beräknats icke öfverstiga 996,516 kronor. Så väl med afseende på detta höga pris för tomten, hvilken ändock icke komme att i allo uppfylla de anspråk, hvilka ur synpunkten af centralt läge borde ställas på platsen för ett nytt fullständigt posthus, som på den betydliga kostnad, uppförandet af sjelfva huset måste betinga, synes mig tanken på ett nytt centralposthus böra öfvergifvas och detta så mycket mer, som, enligt hvad af generalpoststyrelsens förut anförda skrifvelse framgår, Stockholms centralpostkontors behof af ökad utrymme på ett ganska tillfredsställande sätt skulle fyllas genom uppförande af ett annexposthus.

För ett sådant åter finnes knappast någon annan och i alla händelser ingen bättre byggnadsplats att tillgå än den förut omförmälda tomten i kvarteret Sjöhästen. Då emellertid ifrågavarande tomt, utom af vissa boställslägenheter, upptages af Eders Kongl. Höghets stall, som på denna plats är beläget i önskelig närhet till kongl. slottet och äfven i öfrigt fortfarande är för sitt ändamål fullt användbart, är det en gifven sak, att tomtens förvärfvande för postverkets räkning icke kan ifrågasättas, med mindre än att ej allenast annan tomt lemnas i utbyte, utan äfven att medel anvisas till bekostande af nya byggnader i stället för de nu å förstnäminda tomt befintliga. Den till byggnadsplats för det nya stallet jemte dertill hörande boställslägenheter och öfriga byggnaderifrågasatta tomten n:o 23 i kvarteret Sperlingens backe har af vederbörande myndigheter vitsordats vara för det ifrågasatta ändamålet lämplig, och bör dervid jemväl bemärkas, att närbelägenheten till hofstallet å Artilleriplanen föranleder, att särskildt ridhus och särskild hofsmedja vid Eders Kongl. Höghets nya stall, hvilka, om detta uppförts på längre afstånd från stallet å Artilleriplanen, varit oundgängliga, nu kunna undvaras och att sålunda byggnadskostnaden härigenom kan nedbringas med ett icke obetydligt belopp. Af de beräkningar, jag förut meddelat, visar sig, att derest tomten i kvarteret Sperlingens backe förvärfvas till byggnadsplats för det nya stallet, skulle, efter fränsäljande af den del af tomten, som icke för ändamålet erfordras, och med inberäkning af kostnaden för stallets uppförande, tomten i kvarteret Sjöhästen komma att kosta postverket 600,000 kronor eller 23 kronor 38 öre kvadratfoten, hvilket i jämförelse med det pris, 41 kronor 84 öre kvadratfoten, som det i omedelbar närhet till stalltomten belägna f. d. Kejserska huset vid nyligen skedd försäljning betingat, måste anses för postverket fördelaktigt. Skulle den af öfverintendentsembetet såsom möjlig antagna stegring i arbetsprisen icke inträffa och sålunda förutsättningen för den af embetet

vidtagna förhöjning med 50,000 kronor i beräkningen af byggnadskostnaden för det nya stallet komma att bortfalla, skulle naturligen priset å tomten i kvarteret Sjöhästen ställa sig för postverket ännu fördelaktigare. Då nu så väl Hans Maj:t Konungen som Eders Kongl. Höghet täckts medgifva, att tomten n:o 1 i kvarteret Sjöhästen må, under förut angifna förutsättningar, till postverket öfverlätas, anser jag mig, med fästadt atseende derå att försäljningsanbudet rörande sistnämnda tomt gäller endast till den 1 nästkommande juni och att med den ökade byggnadsverksamheten inom hufvudstaden möjligheten af en prisstegring å välbelägna tomter derstädes icke får anses utesluten, böra förorda, att oaktadt den redan långt framskridna tiden frågan förelägges den nu samlade Riksdagen.

Enligt postverkets hufvudbok för år 1895 uppgår öfverskottet å postverkets rörelse för nämnda år till ett belopp af 831,188 kronor 8 öre. Då i riksstaten för år 1895 af postverkets öfverskott för statsregleringen tagits i anspråk ett belopp af 192,900 kronor, återstår alltså att afsättas till fonden för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm ett belopp af 638,288 kronor 8 öre.

Med åberopande af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kongl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

att den för kongl. hofvets räkning disponerade tomten n:o 1 i kvarteret Sjöhästen i Stockholm må upplätas till byggnadsplats för uppförande af nytt posthus;

att tomten n:o 23 i kvarteret Sperlingens backe må för statsverkets räkning inköpas mot en köpeskilling af 375,000 kronor, att utgå af fonden för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm;

att norra delen af sistberörda tomt, enligt upprättad situationsplan innefattande en areal af omkring 2,204 qvadratmeter, må, på sätt lämpligast finnes, åter försäljas och den för tomtdelen inflytande köpeskillingen, beräknad till 175,000 kronor, återföras till nyssnämnda fond; samt

att återstående delen af tomten må i stället för ofvanberörda tomt i kvarteret Sjöhästen disponeras för kongl. hofvets räkning och å densamma, i ersättning för byggnaderna å tomten i kvarteret Sjöhästen, uppföras nya för en kostnad af högst 400,000 kronor, att utgå från ofvan omförmälda fond.

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde,

behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflätas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Adolf von Hofsten.